

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ В УПРАВЛІННІ РОЗВИТКОМ НАФТОГАЗОВИДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто значення та роль інвестицій як інструменту розвитку нафтогазовидобувних підприємств. Показано, що в сучасних умовах необхідно дуже ретельно визначати пріоритетні напрями інвестицій у нафтогазовидобувній галузі з метою підвищення їх ефективності та забезпечення розвитку цих підприємств, що є запорукою енергетичної безпеки держави. Наведено основні напрями інвестиційної діяльності нафтогазовидобувних підприємств. Проаналізовано понятійно-категорійний апарат управління інвестиційним розвитком, а також запропоновано нове трактування дефініції «інвестиції», яке розглядає їх як один з основних інструментів розвитку нафтогазовидобувних підприємств.

Ключові слова: інвестиції, розвиток підприємств, управління розвитком, нафтогазовидобувне підприємство.

I. G. FADYEYeva, L. M. SAVCHYN

Ivano- Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

ROLE OF INVESTMENT IN DEVELOPMENT MANAGEMENT OF OIL AND GAS ENTERPRISES

The paper discusses the meaning and role of investment as a development tool for oil and gas companies. It is shown that under current conditions it is necessary to carefully define priority areas of investment in the oil and gas industry in order to increase their effectiveness and ensure the development of these enterprises that is the key to energy security of the Ukraine. The basic directions of investment oil and gas companies are identified. Analysis of conceptual and categorical apparatus of investment development management, and suggests a new interpretation of the definition of "investment", which considers them as one of the main tools of oil and gas companies development.

Keywords: investment, enterprise development, management development, oil and gas companies.

Вступ

Вплив енергетичних чинників на розвиток світової і національних економік, систему міжнародних економічних і геополітичних відносин постійно зростає в міру зростання світового ВВП і збільшення енергоспоживання. Згідно з прогнозами, потреби світової економіки в енергетичних ресурсах у найближчі 30 років можуть збільшитися майже на 60% порівняно з початком XXI століття [1]. Це потребує подальшого розвитку нафтогазової галузі як у світі, так і в Україні.

Управління розвитком нафтогазових підприємств є сукупністю заходів, методів та засобів, пов'язаних з цілеспрямованим регулюванням руху грошових, майнових та інтелектуальних цінностей, вкладених у підприємство з метою досягнення обраних цілей.

Основою розвитку підприємства є інвестиції. Для задоволення зростаючого попиту на вуглеводні основним суб'єктам нафтогазової галузі – міжнародним і національним нафтогазовим компаніям – необхідно розробляти чітку, розраховану на перспективу інвестиційну стратегію, що передбачає залучення масштабних капіталовкладень у розвідку, видобуток, транспортування і переробку вуглеводневої сировини, а також націлену на підвищення віддачі від цих капіталовкладень.

Вибір даного об'єкта дослідження продиктований роллю нафтогазових компаній на світовому ринку енергоносіїв і продуктів нафтопереробки, значенням їх діяльності у підтримці світового та вітчизняного паливного балансу, і пов'язаної з цим необхідністю регулювання інвестиційного процесу та підвищення ефективності інвестиційних програм у сучасних умовах.

Постановка проблеми

Останніми роками нафтогазові компанії діяли, з одного боку, в умовах сприятливої кон'юнктури ринку, з іншого – в умовах обмеженості фінансових, матеріальних і кадрових ресурсів, посилення екологічного законодавства, об'єктивного виснаження родовищ, скорочення розвіданих запасів, зростання капітальних і операційних витрат. Комплекс даних умов, особливо в ситуації фінансової та економічної кризи, становить значний ризик для нафтогазових компаній, особливо для вітчизняних, та призводить до погіршення їх фінансово-економічних показників, утруднення реалізації інвестиційних проєктів з нарощування виробництва.

В сучасних умовах необхідно дуже ретельно визначати напрями інвестицій у нафтогазових підприємствах з метою підвищення їх ефективності та забезпечення розвитку підприємств цієї галузі, що є запорукою енергетичної безпеки держави. Вибір та обґрунтування основних напрямів інвестиційної діяльності нафтогазових підприємств потребує застосування сучасних прогресивних методів аналізу та прогнозування.

Незважаючи на велику кількість наукових праць та значні досягнення в області обґрунтування теоретичних основ розвитку підприємства на сьогодні сутність, класифікація видових проявів на рівні нафтогазового підприємства чітко не визначені.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблема розвитку підприємств, а також ефективності інвестицій присвячена велика кількість наукових досліджень як у нас в країні, так і закордоном.

Так, проблема розвитку підприємства досліджується у роботах як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, а саме: Б. Альстрэнд, Н.В. Афанасьєва, Р. Брунер, Р. Влчек, В.О. Василенко, Д. Лэмпел, Ф. Лютенс, Г. Минцберг, Л. Рассел, Полянська А.С., В.С. Пономаренко, О.М. Тридід, М.О. Кизим, О.І. Пушкар, І.Г. Фадєєва, І.К. Чукаєва, Дж. О'Шонесси та ін.

У галузі інвестиційної діяльності слід відзначити таких дослідників, як Л. Абалкин, В. Андросов, И. Балабанов, А. Балацкий, М. Гольцберг, А. Идрисов, А. Колобов, В. Лівшиц, Д. Львов, І. Омельченко, І. Ройзман, Р. Фаттахов, В. Шеремет та ін.; а також зарубіжних фахівців: І. Ансофф, Г. Александер, Г. Армстронг, Ф. Беа, Дж. Бейли, В. Беренс, Ю. Витт, Д. Гордон, Э. Дихтиль, М. Мескон, Б. Нидлз, Ф. Реилли, Н. Сейте, У. Шарп, Ф. Хедоури, Р. Холт, Д. Эванс та ін.

Відаючи належне науковій і практичній значущості праць вищезазначених авторів, необхідно зазначити, що проблема управління розвитком нафтогазовидобувних підприємства все ж таки потребує подальшого системного дослідження з метою визначення складових системи управління розвитком з визначенням їх взаємодії та взаємозалежності.

При вирішенні питань управління розвитком нафтогазовидобувного підприємства з урахуванням вітчизняного й закордонного досвіду, підприємство необхідно розглядати як виробничу систему, у якій беруть участь різні його підрозділи, елементи, тобто складові цілого, що створюють різні функціональні, організаційні, виробничі, управлінські підсистеми. При поєднанні їх у єдину загальну інтегровану систему утворюється цілісне підприємство, як складна соціально-економічна система виробничого призначення.

Виклад основного матеріалу

Стійкий розвиток підприємства в перспективі залежить від його здатності прогнозувати і гнучко реагувати на мінливі зовнішні умови, здобувати нові конкурентні переваги і утримувати їх у боротьбі на ринках

Управління розвитком є необхідною підсистемою нової системи регулювання економіки, що включає індикативне планування соціально-економічного розвитку, процедури вибору та реалізації пріоритетів господарської політики, механізми стимулювання НТП та інноваційної активності, інші інструменти державної політики зростання. Без активно функціонуючої підсистеми розвитку заходи з підйому інвестиційної активності та пожвавленню виробництва будуть позбавлені цілеспрямованості, що може істотно знизити їх ефективність.

У класичному трактуванні під інвестиційною діяльністю розуміється діяльність, пов'язана з вкладенням фінансових коштів і капіталу в обладнання, основні засоби з метою збільшення обсягу виробництва, підвищення ефективності виробничого процесу, а також діяльність, пов'язана із залученням необхідних фінансових ресурсів для реалізації інвестиційних проектів. При цьому інвестиційна діяльність крім придбання та оновлення основних засобів також передбачає фінансові вкладення в дочірні організації, створення нового і розширення існуючого бізнесу за рахунок політики злиттів і поглинань (Merging and Acquisition – M&A), придбання нерухомості, нематеріальних активів та інших необоротних засобів з очікуванням зростання їх вартості в майбутньому.

Виділяють кількісну і якісну роль інвестицій. Кількісна роль виражається у сфері застосування інвестицій і в динаміці їх змін. Якісна роль проявляється через сприяння за допомогою інвестицій вирішенню якогось завдання. Основна якісна роль інвестицій полягає в тому, що вони є джерелом економічного зростання (інвестиції в основний капітал).

Роль інвестицій проявляється на всіх ієрархічних рівнях економічної системи. На макрорівні вони забезпечують розширене відтворення у масштабі всієї країни, забезпечують зростання виробництва і підвищення його ефективності. На мікрорівні сприяють підтримці і розвитку діючого виробництва (збільшення прибутку, рентабельності).

Інвестиції об'єктивно необхідні для стабільного розвитку будь-якої економічної системи, забезпечення стійкого економічного зростання. Активний інвестиційний процес зумовлює економічний потенціал країни в цілому, сприяє підвищенню життєвого рівня населення.

Економічна діяльність окремих господарюючих суб'єктів залежить значною мірою від обсягів і форм здійснюваних інвестицій.

Інвестиції, як економічна категорія, виконують ряд найважливіших функцій, без яких неможливий нормальний розвиток економіки держави. В економічній теорії виділяються наступні основні функції інвестицій:

1. Регулююча функція. Означає, що інвестиції здатні коригувати процеси відтворення капіталу і підтримувати темпи їх зростання.

2. Розподільча функція. Шляхом інвестицій здійснюється розподіл створеного суспільного продукту між суб'єктами.

3. Стимулююча функція. Інвестиції стимулюють всі елементи відтворювального процесу, а саме: інвестиції на макрорівні забезпечують: політику розширеного відтворення; перебудову суспільного

виробництва і збалансований розвиток всіх галузей народного господарства; створення необхідної сировинної бази промисловості; прискорення науково технічного прогресу, поліпшення якості та конкурентоспроможності вітчизняної продукції; цивільне будівництво, розвиток охорони здоров'я, культури, вищої та середньої школи, а також розширення інших соціальних проблем; конверсію військово-промислового комплексу; забезпечення обороноздатності держави; пом'якшення або дозвіл проблеми безробіття; охорону природного середовища. Інвестиції на мікрорівні забезпечують: розширення та розвиток виробництва; підвищення якості та конкурентоспроможності продукції конкретного підприємства; придбання цінних паперів і вкладення коштів в активи інших підприємств; підвищення технічного рівня виробництва; нормальне функціонування підприємства в майбутньому, стабільний фінансовий стан і максимізацію прибутку. Таким чином, інвестиції є основною економічною категорією і відіграють значущу роль, як на макро-, так і мікрорівні [13].

Інвестиційний процес визначається як послідовність етапів, дій та операцій щодо здійснення інвестиційної діяльності. Кінцевою метою інвестиційної діяльності є отримання прибутку, створення доданої вартості і збільшення ринкової вартості бізнесу та компанії.

Стосовно нафтогазового сектору завданнями інвестиційної діяльності є: зростання розвіданих запасів нафти і газу, збільшення обсягу продажів (видобутку) вуглеводневої сировини, оптимізація виробничих показників (підвищення коефіцієнта вилучення нафти і коефіцієнта відновлення або регенерації запасів), утримання і розширення ринкової ніші, зниження питомих витрат на видобуток і транспортування сировини. До цього необхідно додати, що значимість інвестиційної діяльності нафтогазових компаній обумовлена необхідністю забезпечення безперебійних поставок енергоносіїв споживачам.

Відсутність внутрішньої інвестиційної стратегії у сфері комплексного управління розвитком нафтогазовидобувних підприємств призводить до того, що більше 60% з них не мають можливості розвитку та потребують реструктуризації, санації і т.п.

Загальний розвиток нафтогазовидобувних підприємств обумовлений наступними основними компонентами: рівнем економічного розвитку, розвитком корпоративної культури, технічними та технологічним розвитком, організаційно-управлінським розвитком підприємства [2]. Основними елементами, що забезпечують розвиток підприємств, на нашу думку є :

- корпоративна стратегія зростання;
- ефективна організаційна структура;
- операційна ефективність;
- внутрішні та зовнішні інвестиції;
- використання новітніх управлінських технологій;
- корпоративна культура, спрямована на результат;
- стратегія підтримки цивілізаційних цінностей.

Нафтогазові підприємства є багатоцільовими системами, що об'єднують виробничі, фінансово-економічні, соціальні, маркетингові та інші цілі, пов'язані з вирішенням завдань, які призводять до стратегічно важливих змін. Головною метою дерева цілей – багаторівневої ієрархічної структури, яка має мінімум три рівні (загальна мета – рівень підприємства; підцілі за напрямками діяльності – рівень підрозділів, бізнес-одиниць; конкретні види діяльності – рівень продуктів, проектів) є декомпозиція загальної стратегії за рівнями управління та визначення пріоритетних напрямів інвестиційної діяльності. У результаті розгляду у сукупності дерева цілей розвитку підприємства та комплексу інвестиційних заходів, конкретизованих до рівня проектів, отримуємо повну структуру «цілі – засоби»: цілі – підцілі – задачі – напрями – проекти.

Для здійснення ефективної інвестиційної діяльності необхідно вирішувати проблему вибору пріоритетних напрямків інвестування, тобто визначати підмножину інвестиційних проектів, що володіють достатнім інвестиційним потенціалом і забезпечують досягнення стратегічних цілей розвитку, і здійснювати інвестиційне проектування обраних для реалізації варіантів.

Одним з ефективних і дієвих можливих напрямків інвестиційної діяльності є реальні інвестиції – інвестиції в мікросередовище підприємства, тобто в області, пов'язані безпосередньо з підприємством, на які можна впливати з метою підвищення ефективності його функціонування.

Напрями інвестиційної діяльності підприємства можна розділити відповідно до складовими мікросередовища: матеріально-технічне постачання, виробництво, збутова система і керування як засіб координації всього виробничого процесу. Актуальним, в цьому випадку, є завдання оптимізації внутрішньої інвестиційної діяльності підприємства, яка полягає в стратегічному виборі інвестиційних проектів у сферах їх можливого застосування (постачальники, запаси, виробництво, склад, споживач), і визначення тимчасового графіка їх здійснення на основі управління інвестиційними потоками. На нашу думку, основними напрямками пріоритетної інвестиційної діяльності нафтогазовидобувних підприємств є інвестиції у нарощування мінерально-сировинної бази, освоєння інвестиції у освоєння нових родовищ, інвестиції у підвищення ефективності експлуатації родовища та у своєчасне виведення його з експлуатації (табл. 1) [2].

Науковцями доведено, що інвестиційні ресурси значно сприяють підвищенню ефективності функціонування підприємства, і, як наслідок, спонукають до розвитку. Так, у [3] розглядаються три прогнозні варіанти видобутку газу по ДК «Укргазвидобування», які наведені на рис. 1.

Об'єкти пріоритетної інвестиційної діяльності нафтогазовидобувних підприємств

Напрямки діяльності	Мета	Завдання
Нарощування мінерально-сировинної бази	Приріст підтверджених запасів нафти і газу за допомогою формування і реалізації збалансованого комплексу заходів з розвитку мінерально-сировинної бази нафтогазового підприємства за наявних ресурсів	<ul style="list-style-type: none"> виявлення прогнозних запасів нафти і газу на території діяльності підприємства; виявлення нових родовищ і приріст запасів по категоріях C1 і C2; збір геолого-геофізичних даних та вивчення характеристик родовищ (покладів), підрахунок запасів.
Освоєння нових родовищ	Забезпечення приросту виробничих потужностей підприємства	<ul style="list-style-type: none"> забезпечення проектно-технологічною документацією процесу облаштування і розробки родовища; реалізація проекту облаштування родовища з дотримання термінів, обсягів та якості робіт; забезпечення введення в експлуатацію родовища.
Експлуатація родовища	Забезпечення економічно і технологічно ефективного вилучення максимального обсягу нафти з родовища за весь період його експлуатації з урахуванням ліцензійних угод, норм відбору та вимог проектних документів	<ul style="list-style-type: none"> удосконалення технологій розробки і визначення оптимальних режимів експлуатації об'єктів розробки; проведення заходів з підтримання продуктивності об'єктів розробки; дотримання технологічних режимів роботи об'єктів
Виведення родовища експлуатації	Своєчасне припинення експлуатації родовища у зв'язку з економічною і технологічною недоцільністю або відповідно до приписів зовнішніх регулюючих органів в оптимальні строки та порядку, що відповідає вимогам регулюючого законодавства	<ul style="list-style-type: none"> раціональний розподіл активів виведеного з експлуатації родовища; відновлення земельної ділянки, що знаходиться в користуванні при розробці відповідно до вимог природоохоронного законодавства

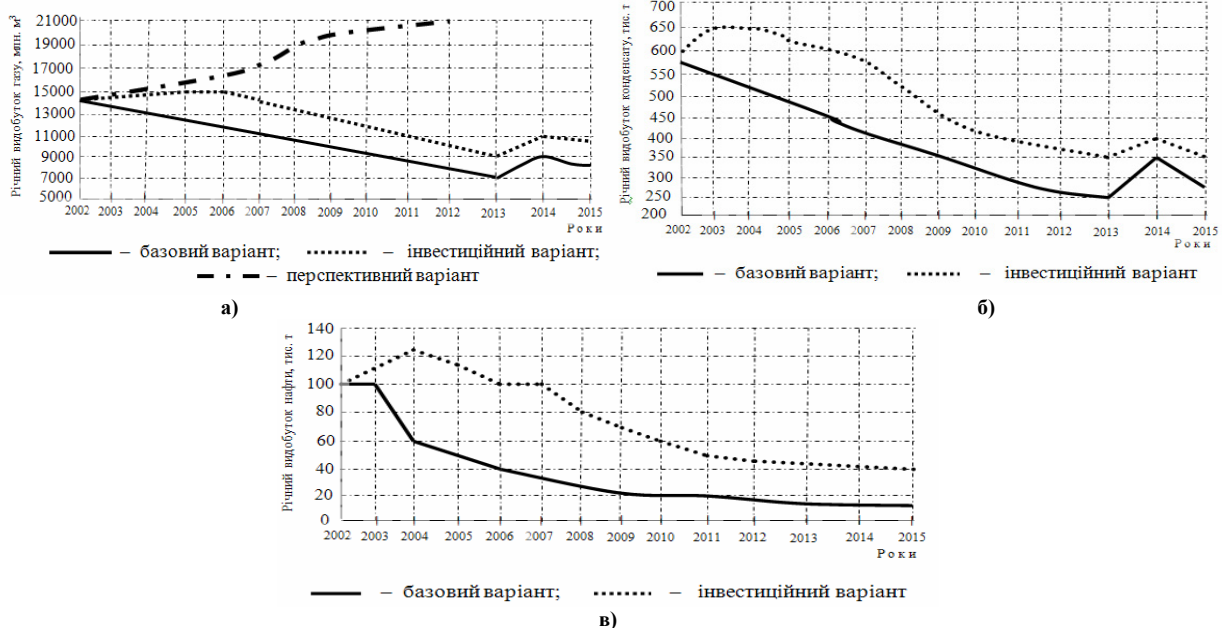

Рис. 1. Базовий та інвестиційний варіанти видобутку на родовищах ДК «Укргазвидобування»: а) газу, б) конденсату, в) нафти

Перший, базовий, варіант передбачає розробку діючих родовищ на наявній ресурсній базі без впровадження науково-технічних рішень. З рис. 1а видно, що при цьому варіанті видобуток газу загалом по ДК «Укргазвидобування» спадає з 13,8 млрд м³ у 2002 р. до 8,3 млрд м³ у 2010 р.

Другий, інвестиційний, варіант передбачає вирішення широкого кола проблем розробки та експлуатації газових, газоконденсатних та нафтових родовищ. До таких проблем слід віднести:

- збільшення поточного видобутку газу і конденсату з виснажених родовищ та підвищення кінцевого коефіцієнта нафтогазоконденсатовилучення;
- вилучення важко видобувних запасів газу, конденсату та нафти;
- розробку газоконденсатних родовищ з високим вмістом конденсату та тонкими нафтовими об'єктами з використанням технології підтримання пластового тиску (ППТ);
- розробку глибоко залягаючих (5–6 км) нафтогазоконденсатних покладів з низькими колекторськими властивостями;
- створення фундаментальних нових високоефективних способів розробки газових, газоконденсатних та нафтових родовищ;

Як бачимо, інвестиційний варіант в усіх випадках призводить до значно кращих показників видобутку вуглеводнів, а отже сприяє розвитку нафтогазових підприємств. Впровадження нових інвестиційних рішень у розробку газоконденсатних та нафтових родовищ ДК «Укргазвидобування» має своєю кінцевою метою стабілізацію і підвищення обсягів видобутку газу, конденсату і нафти у найближчі 3–4 роки, подальшу перспективу, а також підтримання функціонування нафтогазовидобувної галузі. На рис. 1 (інвестиційна крива) показано, що за умови впровадження інвестиційних рішень загалом видобуток газу буде щорічно збільшено на 2–2,5 млрд м³ порівняно з базовим варіантом.

Однак, дослідження показали, що у економічній теорії не існує єдиного підходу до розуміння інвестицій як економічної категорії.

Розглянемо наукові підходи до визначення дефініції «інвестиції» у сучасній економічній науці.

Таблиця 1

Визначення дефініції «інвестиції» у сучасній економічній науці

№ з/п	Дефініція	Визначення	Джерело інформації
1	Інвестиції	Всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект	Закон України «Про інвестиційну діяльність» [5]
2	Інвестиції	Довготермінові вкладення капіталу в різні сфери та галузі народного господарства всередині країни та за її межами з метою привласнення прибутку	Економічна енциклопедія : у трьох томах. Т. 1 [6]
3	Інвестиція	актив, утримуваний підприємством з метою приросту капіталу через розподіл доходу для збільшення вартості капіталу через розподіл доходу для збільшення вартості капіталу або інших вигод для підприємства інвестора	МСБО 25 «Облік інвестицій» [7]
4	Інвестиція	спосіб розміщення капіталу, який повинен забезпечити збереження чи зростання вартості капіталу та (або) принести позитивну величину доходу	Гритман Л.Дж., Джонк М.Д. Основи інвестування [8]
5	Інвестиції	Видатки на виробництво і нагромадження капітальних благ та приріст запасів	Кемпбелл Р. Макконелл, Стенлі Л. Брю. Аналітична економіка. Принципи, проблеми і політики. Частина 1. Макроекономіка [9]
6	Інвестиції	Поточний приріст цінностей капітального майна внаслідок виробничої діяльності даного періоду та частина доходу за даний період, яка не була використана для споживання	J.M. Keynes. General Theory of Employment, Interest and Money. Collected writings of John Maynard Keynes [10]
7	Інвестиції	Вкладення капіталу в об'єкти підприємницької діяльності з метою забезпечення його зростання у майбутньому	Пересада А.А. Інвестування [11]
8	Інвестиції	Вкладення майнових цінностей в необоротні активи (матеріальні і нематеріальні) та активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора(економічних або позаекономічних)	Гончаренко О.О. Облік і аудит інвестиційної діяльності [12]

Як бачимо, більшість авторів розглядає дефініцію «інвестиції» з точки зору суб'єкта інвестування та вигод, які він отримує у результаті таких вкладень. Ми пропонуємо розглядати категорію «інвестиції» не

тільки з цієї точки зору, а й зі сторони об'єкта інвестування, тобто нафтогазового підприємства. За основу ми пропонуємо взяти визначення Гритман Л.Дж., Джонк М.Д. [8] і доповнити нашим розумінням досліджуваної дефініції. Отже, ми пропонуємо наступне визначення: «інвестиції – це спосіб розміщення капіталу, який повинен забезпечити його збереження чи зростання, принести позитивну величину доходу інвестору та забезпечити ефективний розвиток об'єкта інвестування, тобто підприємства».

Якщо запропоноване визначення взяти на озброєння при визначенні ефективності інвестицій, то це значно підвищить якість відбору інвестиційних проектів і сприятиме стійкому розвитку нафтогазовидобувних підприємств.

Висновки

На основі проведеного аналізу наукових літературних джерел встановлено надзвичайно важливу роль інвестицій у сприянні розвитку нафтогазовидобувних підприємств. Розглянуто функції інвестицій і визначено основні складові розвитку нафтогазовидобувних підприємств. Визначено також об'єкти пріоритетної інвестиційної діяльності нафтогазовидобувних підприємств. Досліджено визначення дефініції «інвестиції» та запропоновано уточнити його шляхом врахування впливу інвестицій на розвиток нафтогазовидобувних підприємств.

Література

1. World Oil Outlook 2008. Vienna: OPEC Secretariat, 2009, p. 25.
2. Фадєєва І.Г. Системно-синергічні засади управління розвитком нафтогазових підприємств корпоративної структури : монографія / І.Г. Фадєєва. – Івано-Франківськ : ПП Б.Кузів, 2012. – 459 с.
3. Синюк Б.Б. Стан і перспективи видобування газу, конденсату і нафти з родовищ ДК «Укргазвидобування» / Б.Б. Синюк, І.Й. Рибчич, В.М. Бенько, В.І. Олексюк, А.В. Лизанець, І.Г. Борисовець // Стан і перспективи розробки родовищ нафти і газу України : наук.-практ. конф., 18–21 лист. 2003 р. : зб. наук. праць. – Івано-Франківськ, 2003. – С. 29–38.
4. Череповицын А.Е. Концептуальные подходы к разработке инновационно-ориентированной стратегии развития нефтегазового комплекса : монография / Череповицын А.Е. – СПб : СПГИ, 2008. — 212 с.
5. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.199. за № 1561-ХІІ (з чинними змінами та доп.) – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
6. Економічна енциклопедія : у трьох томах. Т. 3 / за ред. С.В. Мочерного. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
7. МСБО 25 «МСБО 25 «Інвестиції в асоційовані підприємства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_046
8. Гритман Л.Дж., Основы инвестирования / Л.Дж. Гритман, М.Д. Джонк / [пер. с англ.]. – М. : Дело, 1997. – 1008 с.
9. Кемпбелл Р.Макконелл. Аналітична економіка. Принципи, проблеми і політики. Частина 1. Макроекономіка / Р. Макконелл Кемпбелл, Л. Брю Стенлі ; [пер. з англ.]. – Львів : Просвіта, 1997. – 671 с.
10. Keynes J.M. General Theory of Employment, Interest and Money. Collected writings of John Maynard Keynes. vol. VII. London: Macmillan. 1973. 350 p. URL: <http://www.ek-lit.agava.ru/keysod.htm>
11. Пересада А.А. Інвестування : навч. посібник / А.А. Пересада. – К. : КНЕУ, 2004. – 250 с.
12. Гончаренко О.О. Облік і аудит інвестиційної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. екон. наук : 08.06.04 / О.О. Гончаренко ; Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2005. — 20 с. — укр.
13. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смаженко. – [3-є видання, випр. та доповн.]. – К. : Т-во «Знання», КСС, 2000. – 587 с.

References

1. World Oil Outlook 2008. - Vienna: OPEC Secretariat, 2009, p. 25.
2. Fadiieva I.G. Systemno-synerhichni zasady upravlinnia rozvytkom naftohazovykh pidprijemstv korporatyvnoi struktury: monohrafiia. Ivano-Frankivsk: PP B.Kuziv. 2012. 459p.
3. Syniuk B.B., Rybchych I.Y., Benko V.M., Oleksiuk V.I., Lyzanets A.V., Borysovets I.H. Stan i perspektyvy vydobuvannia hazu, kondensatu i nafty z rodovyshech DK «Ukrhazvydobuvannia». Stan i perspektyvy rozrobky rodovyshech nafty i hazu Ukrainy: nauk.-prakt. konf., 18-21 lyst. 2003r.: zb. nauk. prats. Ivano-Frankivsk, 2003. pp.. 29-38.
4. Cherepovytsyn A.E. Kontseptualnye podkhody k razrabotke ynnovatsyonno - oryentirovannoi stratehyi razvytyia neftegazovoho kompleksa: Monohrafiya. Sankt-Peterburg: SPHHY. 2008. 212 p.
5. Zakon Ukrainy «Pro investytsiynu diialnist» vid 18.09.199. za № 1561-KhII (z chynnymy zminamy ta dopovnenniamy) – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
6. Ekonomichna entsyklopediia: U trokh tomakh. T.3 / za red. S.V. Mochernoho. Kiev.: Vydavnychiy tsentr «Akademii». 2002. 952p.
7. MSBO 25 «MSBO 25 «Investytsii v asotsiiovani pidprijemstva» - Rezhym dostupu:http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_046
8. Hrytman L.Dzh., Dzhonk M.D. Osnovy ynvestyrovannia. Moscow: Delo. – 1997. 1008p.
9. Kempbell R.Makkonell, Briu Stenli L. Analychna ekonomika. Pryntsyry, problemy i polityky. Chastyna1. Makroekonomika. Lviv.: Prosvita, 1997. 671p.
10. Keynes J.M. General Theory of Employment, Interest and Money. Collected writings of John Maynard Keynes, vol. VII. London: Macmillan.1973. 350p. Rezhym dostupu: <http://www.ek-lit.agava.ru/keysod.htm>

11. Peresada A.A. Investuvannia: navch.posibnyk. Kyiv: KNEU. 2004. 250p.
12. Honcharenko O.O. Oblik i audyt investytsiinoi diialnosti: Avtoref. dys. kand. ekon. nauk: 08.06.04 . Kyiv. nats. ekon. un-t. Kyiv. 2005. 20 p.
13. Zahorodnii A.H., Vozniuk H.L., Smazhenko T.S. Finansovyi slovnyk. 3-ye vydannia, vypr.ta dopovn. Kyiv:T-vo «Znannia», KSS, 2000. 587p.

Надійшла 08.11.2014; рецензент: д. е. н. Гораль Л. Т.